

Warsztaty merytoryczne realizowane w ramach zamówienia pn. „Opracowanie krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych”

Wyniki dyskusji

Dyskusja koncentrowała się na trzech zasadniczych tematach. Na wstępie podkreślono rolę szkoleń i edukacji na temat korzyści płynących z działań renaturyzacyjnych i możliwych sposobów ich wdrażania. Zauważono, że w działania te powinny być zaangażowane nie tylko PGW WP, ale również inne podmioty, jak np. samorządy, społeczności lokalne i sami mieszkańcy. Poruszono również kwestię współpracy poszczególnych interesariuszy w ramach wdrażania działań renaturyzacyjnych i tworzenia multidyscyplinarnych zespołów. Zwrócono uwagę na rolę obecnie dostępnych instrumentów oraz tych, które powinny zostać doprecyzowane i wdrożone, aby program działań renaturyzacyjnych został zrealizowany na szeroką skalę.

Pierwszym tematem poruszonym w dyskusji były kwestie wdrażania KPRWP i działań renaturyzacyjnych:

- konieczność przygotowania rozwiązania systemowego, które pozwoliłoby na ustalenie, jakie prace realizowane są na rzekach;
- konieczność opracowania podręcznika usuwania szkód powodziowych, który byłby powiązany z założeniami KPRWP, w tym z katalogiem dobrych praktyk w zakresie prac utrzymaniowych;
- konieczność uwzględnienia interesów użytkowników gruntów rolnych – działania renaturyzacyjne służą rolnikom w okresach suszy, części rolników działania takie pozwalają na ograniczenie strat w rolnictwie z tytułu suszy;
- niska, choć rosnąca świadomość społeczna na temat wartości i roli stabilnych i bogatych przyrodniczo rzek oraz dolin, którą powinno się wzmacniać np. poprzez wskazanie wymiernych korzyści płynących z działań renaturyzacyjnych.

W drugiej kolejności dyskutowano na temat instrumentów wspierających realizację działań renaturyzacyjnych:

- konieczność budowy spójnych instrumentów zakładających ścisłą współpracę programów, takich jak np. KPRWP, Plany Utrzymania Wód, Program Przeciwdziałania Skutkom Suszy, Program Rozwoju Retencji czy planowane aktualizacje PGW oraz PZRP;
- potencjał aktualnie obowiązujących w rolnictwie instrumentów finansowych – dopłaty retencyjne w ramach polityki Unii Europejskiej, wspierające gospodarkę rolną;
- konieczność opracowania/wprowadzenia i usprawnienia narzędzi prawnych;
- konieczność budowy instrumentów prawno-finansowych, w tym dotyczących rekompensat za szkody, skutki okresowego zalewu w celu umożliwienia przepływu pozakorytowego;
- konieczność wdrożenia instrumentów prawno-finansowych umożliwiających pozyskiwanie gruntów pod przestrzeń dla rzeki, np. uznanie działań renaturyzacyjnych za działania celu publicznego, usprawnienie stosowania art. 223 Prawa wodnego i wyznaczania linii brzegu, doprecyzowanie art. 222.3 Prawa wodnego w celu wykluczenia odpowiedzialności za normalny przepływ pozakorytowy;

- konieczność wdrażania działań systemowych, działań szkoleniowych dla wszystkich pracowników PGW WP - w szczególności szkoleń w zakresie Katalogu Dobrych Praktyk oraz KPRWP;
- wdrażanie instrumentów zniechęcających do inwestowania na terenach zagrożonych powodzią (np. odmowa ubezpieczyciela na ubezpieczenie nieruchomości położonych w granicach obszarów narażonych na wystąpienie powodzi);
- stosowanie zachęt np. nagrody dla najlepszego gospodarza w zlewni (w zakresie działań renaturyzacyjnych);
- opracowanie katalogu studiów przypadków – jako wzorce do realizacji i wdrażania działań renaturyzacyjnych na innych obszarach;
- konieczność budowania świadomości nt. programu w ramach programów edukacji, promocji, np. podczas Dni Wody, Dni Ziemi etc.;
- zapewnienie dostępności środków z innych programów np. POIiŚ oraz RPO na działania renaturyzacyjne skierowane do rolników i osób, które nie są rolnikami;
- wprowadzenie otwartego publicznego narzędzia zgłaszania potrzeb i sugestii odnośnie do renaturyzacji.

Trzecim poruszonym tematem, zamykającym sesję warsztatowo-dyskusyjną, była rola współpracy różnych interesariuszy we wdrażaniu działań renaturyzacyjnych:

- konieczność współpracy m. in. z nadleśnictwami, które również realizują działania na rzekach, prowadzą działania retencyjne/renaturyzacyjne w zlewni;
- konieczność współpracy z innymi interesariuszami z uwagi na fakt, że realizacja działań renaturyzacyjnych nie leży w kompetencjach jedynie zarządcy wód, ale także innych podmiotów, jak samorządy, mieszkańcy, instytucje prowadzące działalność gospodarczą w obrębie wód, itd.

Podsumowanie warsztatów

Uczestnicy warsztatów zwrócili szczególną uwagę na konieczność uwzględnienia powiązań pomiędzy obecnie opracowywanymi programami dotyczącymi kwestii suszy, retencji i in.

Podkreślono istotność działań edukacyjnych, w tym potrzebę prowadzenia szkoleń dla pracowników PGW WP, zwłaszcza z zakresu Katalogu Dobrych Praktyk oraz powstającego KPRWP.

Jako istotny element dla realizacji programu i wdrażania działań wskazano konieczność upowszechniania wśród różnych grup wiedzy na temat renaturyzacji. Celem tych aktywności byłoby promowanie wiedzy i informacji o korzyściach wynikających z renaturyzacji, takich jak minimalizowanie skutków suszy, powodzi, adaptacja do zmian klimatu, rola rekreacyjno-krajobrazowa i inne. Zaznaczono potrzebę opracowania materiałów informacyjnych nt. działań renaturyzacyjnych skierowanych do poszczególnych grup interesariuszy. Materiały z elementami case study stanowiłyby swoistą bazę wiedzy.

Dostrzeżono wzrastającą świadomość konieczności poprawy jakości ekosystemów – wyrażono nadzieję, że zjawisko to będzie wspomagać renaturyzację rzek w skali lokalnej w całym kraju.